ГРОМАДЯНКА

ОРГАН ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ЕМІҐРАЦІЇ

Р. III Ч. 4

1948

М. Азовський
„ЖНИВА"

МАРІЯ ГОЛУБ

СПОГАД

Пригадую, був це великий четвер у 37—му році, коли приїхала на село. Була тоді тепла зоряна ніч, в хатах ще світилося. Господині закінчували свої хатні роботи, щоб у Велику П'ятницю вже не поратися, а щоб спокійно піти до Божого гробу, до Плащаниці.

У Велику П'ятницю відбувалася процесія виносу Плащаниці. До церкви прийшли всі — великі і малі. Чотири поважних господарі виносять плащаницю з церкви. За плащаницею йде все братство і сестрицтво церковне і весь нарід з свічками в руках. Хлопчики з кадилами супроводжують процесію.

Був той день сонячний, теплий, але сумний, що так відповідало урочистому і сумному настрою процесії. Обійшовши три рази навколо церкви з плащаницею, священик і всі люди зайшли до церкви і поклали плащаницю на приготоване місце. На варті лишилися юнаки... Випростовані, у вишиваних сорочках, з дерев'яними списами в руках. Ех, хлопці, хлопці, хто з вас ще живий тепер, і де ви.?!

Від п'ятниці до неділі церква стоїть незачинена, і люди приходять прикладатися до плащаниці.

В неділю о 3—й годині ранку розпочалася Воскресна Утреня, перша, яку я провадила поза своїм селом. Церква переповнена людьми, старими, малими, жінками і чоловіками. Найбільшу радість приносить це свято дітям. Вони одягнуті в новенький одяг, оченята ще заспані, але на личках втіха і радість, бож зараз після утрені вони підуть з матерями додому по паску.

Біля церкви роблять ряди. На білих скатертях, на травичці розсілася велика рум'яна паска, біля неї інше печиво, м'ясиво, яйця, ковбаси, сир, масло і інша їжа. З кожного кошика визирає дебелий хрін. Деякі господині зажурені і смутні, бо гарна паска — це гордість господині.

ГАННА ЧЕРІНЬ

Вітчизна весною квітне,
І лід на Дніпрі вже скрес . . .
Село білохате, рідне
Співає „Христос Воскрес".

А ми на чужині знову
В чеканні, в німій журбі,
І знов терпеливість Христову
За приклад берем собі.

І молим Тебе ми, негідні,
Щоб сталося чудо з чудес —
Щоб вдома почули рідні
Привіт наш: „Христо Воскрес".

Після служби Божої починається посвячення пасок. А солодке „Христос воскрес" лунає скрізь і відбивається його луна десь далеко в небесах.

Після посвячення люди збирають скатерті і кошики, бажають один одному щасливих свят і йдуть мерщій додому, щоб поділитися свяченим і добре поснідати після довгого посту. На Україні зберігся звичай, що деякі жінки постять від четверга аж до свячення.

По сніданню хлопці біжать чимдуж на дзвінницю, щоб і собі прилучитися до дзвонарів — бо в цей день радісні дзвони лунають безперестанку аж до пізнього вечора.

Дівчата в мальовничих строях виводять хороводи і гагілки кругом церкви. Один гурт співає про „Зельмана", другий про „огірочки", третій — „сиву зозулю", а хлопці — підлітки роблять „обороги" і обходять теж навколо церкви.

О, рідна земле! Чудовий наш краю! Чи є на світі країна, подібна до тебе! — „Нема, нема другої Вкраїни, немає другого Дніпра".. О, краю милий, коли ж доведеться нам побачити Тебе знову?.

ТРЕТІЙ З'ЇЗД ОУЖ

Невже? — питають нас делеґатури. — Уже знову з'їзд.?

Так. Уже рік від останнього з'їзду ОУЖ в Ашаффенбурзі. Нам треба приготуватися до третього з'їзду на еміґрації. Треба ще раз зібрати підсумки нашої праці, поки доля не кине нас в нові різні сторони. Треба зійтися, щоби обговорити ті наші проблеми, які ставить перед нами теперішня хвилина, щоби не стратити зв'язку на майбутнє, а навпаки, понести наші ідеї на нові місця, піддержувати зв'язок, щоби не розгубитися.

Стоїмо перед переселенням. Бодай велика частина з нас, головно молоді, здорові одиниці мають змогу їхати на працю до Канади, Англії, Бельгії, Австралії. Треба подбати, щоби вони, виїхавши до тих країн, зв'язалися з українськими жіночими організацями, а де їх нема — Головна Управа робить усі кроки для створення їх. Це тяжить обов'язком на активніших жінках і наших делеґатурах, які звідси п о в и н н і своїми впливами і зв'язком дати поштовх до дальшого продовжування праці на нових місцях. Проблема дальшої розбудови нашої організації в нових країнах буде одною з основних на нашому з'їзді.

Але і тут, на місці, ми не можемо відставати в праці. Виховна праця серед наших жінок, ще дальший фаховий вишкіл, вивчення чужих мов, — на все це повинні ми використовувати кожні вільну

хвилину, що лишилася нам тут. Наш перший клич: „Фаховий вишкіл і перевишкіл жіноцтва" — вже виправдав себе повністю з самого початку переселення. Ми за собою маємо цілі десятки курсів і тисячі жінок, що їх покінчили. Однак, цього ще мало, нам треба і далі доповнювати знання, бо чим кращий фахівець, тим сміливіше може дивиться в будуччину. Особливо відстаємо ми в знанню мов, і дівчат чи жінок, що говорить двома мовами, крім своєї, можна порахувати на пальцях. Також знання латинської абетки є в світі конечним, треба його людям подати.

Більше двох років нашої праці тут на еміґрації вимагають, щоби ми зібрали підсумки своєї праці і чітко закріпили їх як для історії жіночого руху і нашої еміґрації, так і для ознайомлення нашого громадянства.

Кожна з наших делеґатур нехай зложить звіт-хроніку за час побуту в Німеччині. Треба подати звіт з праці, зібрати всі знімки з діяльности (садки, майстерні, курси), описати всі найцікавіші епізоди і перепетії взаємовідносин Делеґатури ОУЖ з іншими організаціями таборів, долучити до цього всі матеріяли зі свят, афіші, програми, запрошення, — і з цього всього зробити один альбом або течку, щоби мати образ, серед яких умовин і відносин ми працювали та щоби зберегти матеріял, зібраний досі.

Останній рік нашої праці ми вели серед тяжких умовин. Вже зараз після другого з'їзду почалася акція переселення, спочатку головно на англійській зоні, а потім і у нас. Люди масово виїжджали, управи делеґатур часто змінялися, а ті, що залишалися, пакували речі і сиділи, як в переходовій почекальні. По таборах бачимо спад заінтересовання загальними справами, а то навіть і повну апатію.

— Що робити? Куди їхати? — Це одно, що цікавить тих, які мають скорі шанси на виїзд.

— А що буде з нами? — запит тих, що залишаються.

До того постійні спори політичні довели до відсунення значної групи людей загалом від громадської праці. В таборах почувається певна нервозність і нетерпимість. Люди задовго сидять на одному місці в провізорії і непевності.

Тому треба нам піднести активність наших управ делеґатур. Не даймо охопити загальній апатії. Це тяжкий обов'язок тих, що стоять у проводі, але взявши на себе обов'язок, ми відповідальні перед історією і перед майбутнім. Бо майбутнє залежить від стійкої свідомости нашої жінки, матері і дружини, яка має бути остоєю родини і тим закладати фундамент, на якому єдиному можна будувати великі і тривкі концепції.

Тому використаймо хоч ще короткий час, де спільний побут уможливлює нам переведення чимало плявів, які потім в розсіянні не зможемо вже перевести.

Готуйте Ваші звіти. Зберіть підсумки Вашої праці. Зберіть усі труднощі, які маєте, — приготовляйтеся до Загального З'їзду!

КОМУНІКАТ

Головна Управа ОУЖ рішила на своєму засіданні в днях 7—8 лютого 1948 р. скликати при кінці червня ц. р. Загальний З'їзд ОУЖ.

Про точний день і місце з'їзду буде повідомлено делеґатури окремо.

Доручається усім делеґатурам підготовлятися до З'їзду.

Звіти делеґатур належить зладити за цілий рік і переслати до Головної Управи до 10 травня ц. р.

Незалежно від того пригадуємо і доручаємо виготовлення звіту-хроніки, оправленого в альбом, який належить прислати до кінця квітня. Звіт-хроніка призначена для висилки на Жіночий Конґрес в Америці.

З огляду на те, що табори не спроможні проживити так великої кількости людей коштом табору, кошти удержання своїх делеґаток на з'їзді муситимуть покрити делеґатури. Висоту коштів удержання подамо в обіжнику.

Головна Управа ОУЖ

КІЛЬКА СЛІВ НА ПРОЩАННЯ

Нозадовго розійдемося. Може тільки на якийсь, певно не короткий час, а може і на все. Тому хочеться ще на прощання кілька слів сказати.

Хоч як дуже добиваємося дозволу виїхати з табору, хочби ми їхали навіть до найближчих свому серцю, у хвилині розстання жаль стискає серце. Здається, що тут ми були тільки що за порогом рідної хати й мимо волі „душа стояла на сторожі" й у супереч усій правдоподібності ждалося, чи не відкриються на всі спусти зачинені двері й ми, знеможені долею, повернемо у рідні землі...

А покищо, ми на нових місцях, деб не станула наша нога, творили собі ілюзію батьківщини усім тим що найцінніше винесли із рідної землі. Розвивали науку від найнижчих до найвищих щаблів, наші найкращі мистці, жреці краси й гармонії творили; не тільки продовжували те, чому служили на рідній землі, але розвивали це все вище, творили спільними силами підвалини нового життя, пробивали нові шляхи нашій нації серед того нового світу, що родиться серед повоєнного хаосу.

Ми у цьому вьому посередньо чи безпосередньо теж брали участь.

Тому мимо усіх тих важких годин, що їх приходилося переживати, мимо всіх розчаровань й упокорень, яких не щадило нам наше скитальче життя, серце стискається жалем, коли надходить час розстання.

Мені особливо жаль розставатися із товаришками праці в організації ОУЖ, з його свідомим свого завдання проводом, серед якого й для мене знаходилася скромна ділянка праці. Щасти Вам Боже у Вашій преважній роботі, що її ведете з повною посвятою й свідомістю свого великого, відповідального завдання!

Бажаю теж найкращих успіхів в дальшій роботі проводам та діяльним членам делеґатур ОУЖ, з якими мені доводилося при роботі зустрічатися. Зокрема щиро пращаю діяльні делеґатури в Реґенсбурзі, Берхтесґадені, де ми спільно працювали, делеґатуру в Діллінґені, в якій я довший час вела провід. Цій делеґатурі, як і головному проводови ОУЖ, щиро вдячна за відзачення моєї скромної праці почесним членством. Працюйте дальше, не знеохочуйтеся байдужністю а часто й не зрозумінням або невдячністю загалу. Хоч осяги Вашої праці на око не значні, вони все є хочби малим вкладом у будівлю того великого храму якому імя: Вільна Соборна Україна. Пам'ятайте що тільки праця для добра, освідомлення й єднання загалу для Великої Цілі, оправдує той великий гріх що тяжить на нашій совісті, покинення рідної землі в тяжку для неї годину. Не тратьте тої цілі із очей, не затрачуйте зв'язків між собою. Тільки тим способом повернемо щасливо на Рідні землі!

Так прощавайте, останьте здорові!

ОЛЕНА КИСІЛЕВСЬКА

Жінки у Франції

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Про французьку жінку вже втерлося загальне поняття, шо вона — бездушна та кокетлива лялька, для якої найважніше — вибагливий одяг та рафінований макіяж. Зокрема мужчини величають їх найкрашими любками, товаришками нічних забав. Для них твориться мода в великих магазинах Парижу для них працюють інститути краси, фрізієри вигадують вічні ондуляції та модні кольори волосся, для них — промисел дешевої і дорогої біжутерії випускає всі цяцьки, блискотливі прикраси та т. зв. „артікль де люкс", яким славиться Франція.

Безперечно, існує чимала кількість, особливо в Парижі, жінок цього типу, переважно „артисток" нічних кабаре, водевілів, ревієвих театриків і т. п. одначе, це, так би мовити, „експортовий крам... — ці жінки призначені для розваги численних чужінців, для посилювання каси різного роду підприєместв. Самі ж французи не шукають серед них товаришок життя, хіба що живуть з ними „на віру", черпаючи гроші з їхніх „доходів". Т. зв. сутенерство поширене у Франції доволі широко, хоч карається його дуже гостро.

Левина ж частина французького жіноцтва — це скромні, працьовиті та незвичайно практичні жрекині домашнього вогнища та виховниці дітей. До речі, французькі жінки зараз намагаються мати якнайбільше дітей, заохочені до того високим „альокасійон фаміліяль".

Побіч них — працюючі жінки. Всі оті „стено — дактильо", продавчині по крамницях, названі „мідінетками", бо саме о 12 год дня („міді") висипають з усіх магазинів та фабрик, заповнюючи з великим гамором вулиці та метро Парижу. Поруч них існують цілі армії т. зв. „асістант сосіяль" — опікунок хворих, бідних, старців, членок Червоного Хреста, Армії Спасіння (протестантки), виховниць дитячих ясел, учительок, монахинь, студенток, науковок, бюралісток, муніципальних, партійних та державних діячок, врешті, депутаток та... одної міністра.

Всі француженки, чи це зірки екрану, чи скромні робітниці, надзвичайно привітні, з великою товариською культурою та дуже дбайливі за свій зовнішній вигляд. Навіть найбідніша жінка завжди порядно зачісана, завжди має чистенький комірець та добре вшиту сукню (за винятком „екзистенціоналісток", шо, позуючи на оригінальність, ходять в штанях та екстравагантних блюзках, до того ж з розхрістаним волоссям). Вони дуже люблять кіно, театри й концерти, читають багато книжок та вміють вести оту легку товариську розмову, в якій вони справжні майстрині.

ВЕДЕННЯ ДОМУ

Француженка практична, ощадна дуже консервативна і.. трохи лінива. Тимто вона не любить витрачати багато часу і заходів на непотрібні на її думку речі. Рідко робить вона „генеральні порядки" в хаті. Її мешкання одідічене ще по прабабуні, тимто й нагромаджено в ньому багато непотрібної меблі, занавіс, гобеленів, картин. Стіни оббиті тапетами, бо.. практичніше. На вікнах грубі плюшеві занавіси — шоб ніхто не заглядав у хату. Перед влізливим сонцем береже виконниця, що в літі закрита цілими днями. Ясно, що в таких умовах важко робити порядки, тому в хаті багато пороху, вогкости та отого запаху старовини, що витворюється в темряві та в слабопровітрюваних місцях. Лазнички нема майже ніде, а коли це й трапиться, — то попсована і в ній ніхто не купається. Замісць печей у кожній хаті є ватран, але він часто „куриться" (комінярів тут зовсім не видно). До того ж через високі ціни на вугілля їх і взагалі не палять і вони стоять радше для окраси. Клясичний для т. за. „дрібної буржуазії" розклад кімнат: спальня, їдальня вітальня. Дивною видається нам, українкам, мініятюрна французька кухня, в якій місце тільки на газову кухонку, водогін зі зливом та малий столичок для готування страви. Кухня темна, бо вікно виходить звичайно на глухе подвір'я або сходи, і завжди світиться у ній слаба електрична лямпочка. Та французька господиня недовго перебуває в кухні. За півгодині до обіду вона йде на базар, купить те, що їй треба на один обід, швиденько присмажить напівкривавий біфштекс, доробить салату, а бараболю, тоненько порізану (т. зв. „фріті") смажить в оливі тоді, коли родина сидить уже при столі та їсть „ор д'евр", себто, порізану шматочками ковбасу, паштет, редьку, зелену салату, оливки, корнішони. Біфштекс запивається вином, на десерт кава, овочі, сир — і ось весь обід, що буває обов'язково у французів між 12 — 14 год. Така ж сама вечеря з додатком зупи з перетертої городини між 19 — 21 год. Для ведення такої кухні не треба прислуги, яка дуже дорога та велика рідкість у Франції. Дітьми займається звичайно бабка або тітка, а коли такої нема, — можна подзвонити до „асістант сосіяль", щоби прийшла доглянути діти, поки подружжя вибирається до кіна або театру, За це платиться від години (30 фр., в неділі 40 фр.). Білизну віддається до пральні, а коли господиня більш ощадна, то вона вимиває щіткою на дошці бруд з білизни (звичайно холодною водою, бо шкода газу), а тоді виварює у спеціяльному баньяку з домішкою жевелю (хлору) і ...прання закінчено.

ПРИЙНЯТТЯ

Мабудь через брак опалу (електричні печі заборонені) всі прийняття гостей відбуваються так, що жінки входять до вітальні в футрах і капелюхах, а тільки мужчини скидають верхній одяг. Гості навстоячки споживають тонесенькі тартинки, покриті якоюсь масою та мініятюрні коржики, запиваючи аперитивами. Все це розносить пані або дівчата дому, а в домах на ширшу скалю — льокай у ліберії. Авторка цих рядків мала нагоду побувати на деяких прийняттях в палатах впливових осіб з найкращих дільниць Парижу, де могла ствердити, що ці прийняття відбуваються всюди за втертим шабльоном. Коли, напр., у мад. Масарі на Фобург Сант Оноре промовляв до зібраних гостей відомий письменник Поль Кльодель, — він вийшов на східці галерії, що бігла довкруги вітальні, — шоби його можна було бачити і чути понад головами стоячих гостей. В сальонах мад. де Равіна на „Пассі", куди запрошено всіх чуженаціо-

нальних гостей з нагоди конгресу, або в міністерстві Закордонних справ у мад. Бідо, на прийнятті для преси, — завжди гості стоячи слухали якийсь короткий привіт, а тоді відкривались двері до „малого" сальону й або гості самі йшли до буфету і казали льокаям подати собі те чи інше, або до них підходили льокаї з тацями тих же тартинок і коржиків та аперитивів чи червоного або білого вина, а то й шампану. У цій якраз неофіційній частині прийняття найкраще вести пропаганду якоїсь справи, знайомитись з впливовими людьми, дістати запрошення до того чи іншого дому або товариства.

ГРОМАДСЬКЕ І ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

Француженки ступають щойно перші кроки на громадсько — політичному відтинку. Тому то вони безпорадні і наївні в роботі. Вони все ще змагаються за „рівноправність" і хоч вони від минулого року дістали право голосу, їм ще невільно розторяджатися своїм майном чи відкривати якесь підприємство без дозволу чоловіка чи батька. Французькі жіночі організації — це або католицькі т — ва з вузько окресленою метою, або, як напр., „Юніон фемінін сівік є сосіяль" боряться за те, щоби жінки — матері не працювали, щоби мали вигідне мешкання, поборюють проституцію, протестують проти дорожнечі життя і т. п. Їх цікавить тільки жіноцтво Франції, а з життя жінок інших народів бажають тільки знати, як живуть, напр., канадійки чи американки, і тихенько їм заздрять На міжнародних конгресах вони обговорюють завжди ці самі справи й виносять резолюції до урядів всіх держав про покращання долі жіноцтва під оглядом матеріяльним. Ніколи не заторкують складних міжнародніх проблем.

Існують ще жінки — члени партій, як напр., „Расамблеман де фам репюблікен" — праві соціялістки, які існують щойно від. року. Вони більше цікавляться політикою як інші жінки, і навіть заторкують міжнародні проблеми але — як вони самі признаються — роблять те, що кажуть їм партійці — мужчини й тому, коли хочете нав'язати з ними контакт чи перевести якусь справу, — треба робити це за посередництвом чоловіків.

Найбільше рухливі — комуністки. Вони дуже активні та засліплені московською пропагандою. Вони мають багато членок зпосеред нижчих, переважно робітничих верств населення, бо... притягають їх грішьми. Дають бідним жінкам харчі й забавки для дітей, помагають, відвідують і агітують.

Недавно трапилось нам попасти на пресову конференцію „Федерації демократичних жінок" (комуністичну), де жінки скаржились, що французька та американська влада забороняє існування секції цієї Федерації в Німеччині, та що вони висилають спеціяльні комісії до Греції та Еспанії щоб відвідати в'язнів (ком.) та допомогти їм харчами й ліками. В дискусії над доповіддю ми забрали голос і сказали, їм, що твердження про заборону демократичних організацій в Німеччині неправдиве, бо ж в Німеччині існує демократичне Об'єднання Українських Жінок і влада зовсім їм не перешкоджає. Одначе найбільше попсувалась їм кров, коли впав запит з нашої сторони, чи не могли б вони вислати комісії теж до советських концтаборів, де карається багато тисяч жінок і дітей. Після нашого запиту зірвалась справжня буря, яку мусів аж перервати представник міністерства інформації, наш приятель.

ЖІНОЧІ ЖУРНАЛИ

Всі жіночі журнали присвячені засадничо моді і красі. Побіч моделів „за останнім криком" моди, трикотарством, вказівок для макіяжу, ви знайдете в них ще якесь сантиментальне оповідання, рецензію з кіна чи театру та куховрські приписи. Деякі з них цікавляться ще професійною працею жінки, життєписом п. Рузвельт або королеви Елизавети, врешті кар'єрою якоїсь депутатки. Оце і все. Недавно з ініціятиви чужинецьких жінок появилось перше число „Рев'ю інтернасіональ" журналу „Жінки в суспільному житті", — але друкують там переклад з новелі письменниці іншого краю або статистику захворувань на туберкульозу в Мароко або врешті звідомлення з якогось жіночого конгресу. Згадані жінки — республіканки почали видавати свій бюлетень, що дає трохи більше політичного матеріялу.

Слід зазначити, що начальним редактором кожного жіночого журналу, навіть такого з модами, є зправила чоловік і завжди він говорить з відвідувачками редакції та вирішує, чи якась стаття „надається" чи ні.

ФРАНЦУЖЕНКИ Й УКРАЇНА

Як цілий західній світ, так і французькі жінки — або нічого не знали або боялися говорити про Україну, думаючи, що це „внутрішня справа" Росії. Одначе, впертою, мозольною пропагандивною працею вдалося українкам змусити їх призадуматися над нашим складним питанням. Заприязнені з нами організації та поодинокі особи вже знають, що в нас не тільки чудові вишивки, що вміємо пекти добрі торти та що ми дуже „відважні" в висловлюванні своїх думок і дуже „патріотичні". Знають, що Україна не Росія, ба, що вона бореться за „ліберте" (свободу). Знають умови життя Українки в СССР завдяки рефератам, виготовленим на конгрес популяції та радо запрошують нас, як запеклих „антикомуністок" на ріжні зібрання й багато випитують про ці справи.

За нами завдання — так зацікавити їх нашою справою, щоб вони самі про неї говорили зі своїми чоловіками, батьками, братами.

Париж, весна 1948 р. Л. ВІТОШИНСЬКА.

МАЛІ ДП

(з сумних анекдотів наших днів)

МАЛИЙ ТОСЬКО (замислено): Мамо, а як звався той табір, де ми жили вдома на Україні?

МАМА: І тобі не соромно бити малого братика?!

БОРИС (7 років): Ага, а чого він такий: ми їхали на працю до Англії, а він завертає на родіну!

Жінки в Совєтському Союзі

З советських газет довідуємось:

І. Рада Національностей 4. II. 48 р. затвердила Указ про заборону шлюбів між громадянами СССР і іноземцями.

Гітлер дбав за чистоту крови арійської раси, Сталіну це байдуже.

Він переселює українців, татар, кавказців, узбеків до Сибіру, а на їх місце привозить росіян і калмиків — хай змішуються, нехай швидче буде єидна країна і єдина кров. Але зате невступно пильнує „батько народів", шоб якась жінка, піддавшися чарам кохання, не виїхала з того раю'який їй уготовано на землі, та не свідчила перед цілим світом, яка безправна в своєму „рівноправстві" була вона там, де ніхто не має права ні на що, крім права коритися і виконувати.

В цілому світі панує правило, що „закон зворотно не діє", тоб - то, коли зроблено раніш, а потім ухвалено закон, що це є заборонений вчинок, — то закон не карає того, хто той заборонений вчинок зробив раніше.

Лише в советах людина завжди і за все відповідає: за те, що робила бабця в 848 році і за те, що людина вийшла земіж за чужинця в 1944 році, а закон заборонив це тільки в 1948 році. Усім жінкам чужинців заборонено виїхати до чоловіків, — хоч ця справа набрала великого розголосу і хоч цим страхом перед двома десятками жінок, що вирвуться з їх рук, — кремлівські володарі справді зробили себе посміховиськом.

П. „Известия" в числі з 30. 1. 48 р. пишуть в статті „Жінки — депутатки місцевих Советів", що в Калінінькому міському та районовому Советах є 43% жінок. „Це велика сила". — признає кореспондент. Далі йде опис, на яких ділянках працюють ці жінки. Між іншим, одна з них „очолила боротьбу з дитячою безпритульністю". Отже, бачимо, що в країні переможців панує чи не більший безлад і моральний занепад, як у Німеччини, — бо дитяча безпритульність можлива тільки в країні відсталій і малокультурній. Коли ж згадаємо, що СССР є державою наскрізь поліційною, — то побачимо, що їй уже бракує просто поліційної і фізичної сили для того, щоб побороти дитячу безпритульність.

Після вихваляння роботи жінок — депутаток на різних ділянках (по охороні здоров'я працюють майже виключно жінки, по перевірці виконання бюджету — теж вони і т. п.) читаємо далі дослівно таке:

„Надзвичайно важливою, справою є висування жінок — депутатів на керівну советську роботу. На дивлячись на те, що політична активність жінок зростає, кількість їх на керівній роботі в Советах, і без того незначна, за останній час ще значно зменшилась... Це каже за надзвичайно неприємний для Калінінських советських установ факт, з якого треба давно зробити висновки про явну недооцінку висування жінок на керівну роботу".

Ми можемо теж зробити висновок: в Советському Союзі від жінок вимагають наздвичайно бабато, визискують їх сили духовні і фізичні, але на керівній роботі їх нема..

Це підтверджується і другою статею: „Господар области" („Известия" 7. II. 48р.) про сесію Вологодського Обласного Совета; в ній багато місця відведено депутатці — колгоспниці Люсковій, яка будучи членом чотирьох советів — сільського, районового, обласного і Верховного Совета СССР лишилась і зараз свинаркою. „На її фермі курси зміняються курсами, — вона вчить свиноводів. Іноді виїздить до обласного Інституту, підвімається на катедру, читає лекції, тут же відповідає більш ніж на двісті запитань студентів. Дома відповідає на листи та прохання — селянська хата Люскової стоїть, як приймальня Кремля в вологодському селі"

Але... „..на сесії в виконавчі органи Обласного Совету обрана тільки одна жінка"..

Наш висновок підтверджує і книжка Елліота Рузвельта, відомого своїми просоветськими виступами сина небіжчика през. Теодора Рузвельта. В книзі „Його очима" він описує, як на полтавському аеродромі при відбудові „тут же працювали і жінки — здоровенні амазонки, яким нічого не варта було перекидати 50 галонові бідони бензини, як м'ячики". Хіба що „друг пролетаріяту" ніколи сам не пробував 8 годин денно перекидати такі „м'ячики", потім прийти додому, зварити голодній родині їсти, може погодувати груддю немовля, обіпрати і облатати всіх — і зранку знову на вісім годин забави з п'ятигалоновими „м'ячиками"... Але ми, жінки", знаємо, що ставити на таку тяжку працю жінок — це злочин — і ніяка здоровенна амазонка, навіть з всевиносячого українського кореня не зможе довго витримати такої праці і родити після неї здорове і міцне покоління. А саме тільки тяжка фізична праця є долею жінок в СССР.

Подала О. Т.

ПРО ПЛАНУВАННЯ ВИСТАВОК

Виставка, що відбулась у часі Різдвяних Свят в Інсбруку, мала різні відгуки. Як звичайно, — захоплення відвідувачів, австрійців і французів, пробивалось найсильніше. Найслабше обізвалась місцева преса, що не могла притаїти своєї нехіті до чужинців. А власне громадянство було начебто заскочене постановкою справи.

Новиною було тут намагання випрацювати виставку після певного декораційного пляну. Це була щойно спроба й напрямною її було — дати при помочі декоративних вальорів поняття про мистецьке відчуття нашого народу. Для тієї цілі треба використати всі галузі народнього мистецтва згрупувавши їх так, щоб приманювали чужого глядача. Отже на перший плян висувалось питання: я к подавати експонати глядачеві?

Почин цей був спробою. Бракувало в ньому традиції й умовини не сприяли: на влаштування виставки було обмаль часу — одна ніч. Бракувало також допоміжного знаряддя, як поличок, рямок, манекенів, паперу. Отже в сумі все було імпровізацією. Так тим більше її значіння, тим пінніший досвід, що вона його принесла. Варто поділитися ним із іншими прихильниками того діла. Виставки народнього мистецтва щойно зачинають свій шлях по світі.

Спершу кілька слів про технічне переведення роботи. Увечорі на місці вже переглянено експонати й стіни залі, що була до диспозиції. Працею проводила мисткиня, а до помочі був гурток співробітниць. На початку декораторка зарядила коротку нараду, на якій з'ясувала свій плян і вислухала всі завваги. Узгіднивши його в загальних зарисах, поділила роботу. Декорацію стін взяла на себе з допомогою двох співробітниць. Дальші підготовляли матеріяли: одна порядкувала й прасувала вишивки, друга вбирала строї на манекени, третя зайнялась дереворізьбою й керамікою.

Праця декораторки поступала поволі, бо плян існував лише в загальних зарисах і кожен ефект треба було випробовувати. Напр. килими при головній стіні,повісити два подібні, чи один великий? Над тапчаном краще виглядатиме пестрий ліжник, чи смугаста верета? Кераміку уложити високо на полиці чи кругом на столах? Всі ці питання розвязували разом. Вирішне слово мала декораторка, якщо було вагання. Але вона старалася своє становище пояснити, щоб воно було співробітницям зрозуміле.

Над раном заля була готова. Праця, хвилювання, дискусії сильно втомили. Але одна спільна ніч у такому гурті навчила багато нового. Ввижаються різні напрямні й можливости... Годі їх тут занотувати. Декораційний план обумовлений даними експонатів і залі й для кожного випадку повинен бути інакший. Тільки головні спірні точки, що до них кілька разів повертались, варто з'ясувати. Вони важні для всіх умовин і кожна з виставок бореться з ними.

Якнайбільше вільного простору! Кожен предмет краще виглядає на вільному тлі, ніж у тісному накопиченні. І так, килим повинен мати білу рямку стіни, скринка чи глечик біле тло скатерті. Дарма, що на всіх виставках так дуже немає місця! Але тоді краще показати менше експонатів. Напевне вони зроблять краще враження, як багато їх, густо нанизаних. Це торкається зокрема килимів. Бо вишивки можуть бути густо зісунені, якщо подаємо їх у декоративному ряді — напр. ряд блюзочок на стояках, ряд рушників на стіні чи настільників на столі.

Правда, нераз жаль стає всього не показати! Нераз і вибір трудний між усім тим добром. Тоді можна б по кількох днях частини виставки змінити, заступаючи їх новими. Все треба пам'ятати, що виставкова заля не музей, де гуртується якнайбільше річей у научних цілях, ані не базар, де хочеться якнайбільше матеріялу продати. Вона має глядача перш усього зацікавити, потім захопити, а вкінці й дечому навчити.

Дальшим висновком цієї ночі це зручне підібрання експонатів. Розпоряджаємо матеріялом випадковим. Те, що могли привезти зі собою найдорожчого, те й маємо. У такому зіставленні переважають вишивки. Найбільше маємо всюди скатертей, подушок, доріжок, рушників. Дереворізьба в добрій якості також частіше заступлена й виробляється вже тут. Значно менше вдалося вивезти килимів, а вже доброякісних дуже мало. Дуже рідко зустрічаються верети й інші сільські тканини, як горботки, запаски, плахти. А вже майже зовсім немає кераміки, отих глечиків, мисок і дзбанків, що так прикрашують хату.

При декорації великих площин необхідні нам більші предмети. Без добрих килимів не може бути вдалої вистави! Та й не тільки завдяки розмірові вони конечні. Але й їх коліровий зміст творить велику композицію, що найкраще з'ясовує наше мистецьке почуття. Це немов осередок всієї вистави. Довкруги нього можна згрупувати й інші предмети що житимуть власним життям, якщо вони осяяхні таким тлом.

Також верети чи інші тканини дуже потрібні. Помагають виповнити площу, підчеркнути якийсь контур, прикрити лавку чи стіл. Хоч вони й самостійно виступати не можут, але їх колірові плями виповнюють якийсь кут або затушовують якусь прогалину.

Отже виходить, що скількість вишивок повинна стояти в певному відношенні до килимів і тканин. Вишивка звичайно виконана на білому тлі й підлягає іншим декораційним васадам. Вона потрібна й корисна на виставці, одначе стільки її не потрібно, як її звичайно звозять.

У звязку з цією засадою виростає третій висновок. У краю виставковий матеріял розділяли по околицях, стараючись таким способом дати перегляд цілости. Тут ця можливість відпадає. Як уже сказано, виставковий матеріял неповний і випадковий і навіть одної околиці не зможе як слід зілюструвати. Більше зусилля треба би звернути на те, щоб показати всі наші галузі, як килими, вишивки, кераміку, дереворізьбу й писанки. Хоч нераз це здавалось би недосяжне. Та варто нераз відбути далеку подорож, що стягнути те, що потрібне.

Коли не можна відвідувачеві дати перегляду всего нашого народнього мистецтва, то варто виставку зробити більше показовою. Тимбільше що европейська публика відбігла від самовистачального способу життя й слабо собі уявляє, як повстають наші вироби. Найкраще було б поставити на виставці ткацький станок, де жваво бігав би човник і стукало б бердо. Але в сьогоднішніх умовинах це недосяжна мрія. Навіть почин американських українок у нас нездійсненний. На виставці в Нюарку Анна Бодак писала на очах публіки писанки, а на передріздвяній виставці в Шикаго Туся Кочан давала кожному відвідувачеві покоштувати кутї. Та і в наших умовинах можна дещо зробити. Все знайдеться жінка, що могла би прясти кужівку, або вишивальниця, що вміє вишивати низом й продемонструє на виставці це вміння.

Оці три загальні засади можна б доповнити безліччю дрібних завваг, що також виростали в ході роботи. Одначе вони не такі суттєві, як попередні. А ті може спонукають когось призадуматись, або навіть доведуть до виміни думок на цю тему.

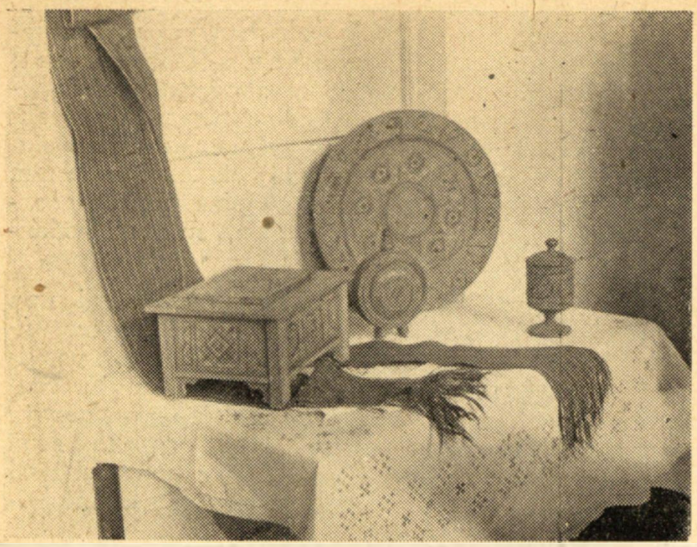

Тиждень Української Культури в Мюнхені.
Фраґмент з виставки нар. мистецтва.
Відповідальна за виставку п. І. Павликовська.

Та головний висновок залишаю на сам кінець. Хоч він може незвичний, зате після такої спроби насувається сам собою.

Кожну виставку народнього мистецтва повинен переводити мистець — декоратор. Матеріял для вистав незвичайно різнородний по своєму призначенню, якості і декоративній вартості. Не вистачить знати його добре. Треба вміти орудувати барвними площинами, маючи ввесь час на оці також повчальність виступу. До того склад матеріялу є випадковий. Знову ж таки треба підчеркнути краще, притемнити гірше, підпорядковуючи зручно одне одному. Таке вміле орудування декоративними вартостями може вдатись тільки мистцеві.

Ще краще, коли притягнемо до цього завдання мисткиню. Жіночий нахил до мальовничости та зрозуміння для дрібних речей знаходить тут своє повне оправдання.

В дотеперішній практиці виставку влаштовували просто прихильники нар. мистецтва, або навіть власники експонатів. В деяких випадках навіть із успіхом. Та хоч така виставка може бути упорядкована і навіть методична, ніколи не матиме того мальовничого ефекту.

Ми знайшлись із нашим народнім мистецтвом у серці Европи й маємо змогу в виімково безконкуренційній формі здивувати ним глядача. Не прогаймо цієї нагоди!

Л. Б.

К. САЙГАК

І виплив з гавані корвет срібно-вітрилий
Вже відшвартовано кінці з обох бортів.
Він є дитя своєї батьківщини
І ще не бачив інших берегів.

Жага пригод і небезпек незнаних
Тремтячі реї огортає в штиль.
О, як чека він бурь бажаних
І тисяч таємничих миль.

Пливе корвет, його нові вітрила
Приємно лопотять у брамселях.
Яка йому та далечінь є мила,
Який чарівний безконечний шлях!

Пройшли роки. І пролили у безвість
Юнацтва незабутнії часи.
Шуга корвет в далеких океанах
Із згадкою про рідні береги.

Його вже не цікавлять більш пригоди,
Дим пороху і перемоги рев.
Обридли всі корсарськії дороги,
Лише б маяк старий побачити тепер.

Побачити його здаля, десь з моря,
В останнє перетнути бурний вал.
І врізатись в сипкий пісок примор'я
На тій мілині, де маяк прощав.

Л. ФОНТЕНЬ

Малі зелені яблука

В чотирнадцять років я довідався, навіщо Бог сотворив малі зелені яблука. Він зробив так, щоб вони росли на деревах сусідів, досить низько, щоб можна було красти їх. Потім Він відійшов набік і чекав. Потім, в своїй безконечній мудрости Він вирішив, що самих яблук замало, а що мусить бути ще й жінка.

Отже, він сотворив яблука і сотворив Саллі й за допомогою їх показав мені ріжницю між теплою жіночою любов'ю мого дитинства і тим, чого я мав сподіватися в майбутньому.

Я знав, що це Його воля, бо я не збирався красти яблук. Мені непотрібно було красти. Колиб я і збирався вступити на стежку гріха, я б не тур бувався про малі зелені яблука.

До цього часу моїм единим неправним чином було вслизнути в Центральний Театр бічними дверима, шо можна було зробити тільки пізно ввечері, в половині фільму, коли всі двері розчинялися для допуску свіжого повітря. Цього направду не можна було вважати за безчесний вчинок, бо мені варто було тільки назвати при вході ім'я мого батька, щоб мене впустили з поклоном.

Причиною бажання ввійти в театр задурно і красти яблука була Саллі.

Почалася ця пригода з того, що Саллі я і Егберт чекали коло театру на темряву, коли Саллі раптом сказала:

— І кому треба дивитись на ту дурну стару „Ревекку з Сенинбруцької ферми?

— Штука не в тому, щоб дивитись картину, — сказав я важно. — Ідея у тому, щоб увійти і не бути злапаним. Ідея тут — пригода.

— Якщо тобі хочеться пригоди, — сказал Саллі, —чому не йдеш до Райєна?

— Саме це я й кажу. — і собі загудів Егберт. Я не дуже то полюбляв цього Егберта. Він походив із Штатів і, як усі янки, був безчельний.

Хвилину я нічого не казав. Я боявся Саллі. Вона не була подібна до старших, делікатних тепліших жінок, що я їх знав. З Саллі виросла дівчина дика, голосна і жвава, як потоки й горби її рідної Ірляндії. Вона була на рік або два старша від мене, але в ній я вперше обличчя в обличчя стрінувся не менше не більш, як з ж і н к о ю. Й вона фасцинувала мене.

Я не думаю, щоб вона знала це, хіба що, як усі жінки, вона відгадувала це з того, як червонів мій карк, коли вона доторкалась моєї руки, або як м'якшав мій голос, коли вона тулилась до мене, або з того, як світились мої очі.

— Де цей Райєн? — спитав я.

— Райєн має яблуню. Райєн має яблуню вкінці саду, стережену злими драконами. Ти мусиш пролізти в діру в огорожі Фденса. Якщо ти рухатимешся жваво і тихенько, дракони не довідаються.

— Коли говориш до мене, — сказав я з викликом, — то не оповідай байок.

— Гаразд, — сказала Саллі, дзвонячи срібними дзвіночками, — але, коли ти підеш з нами при світлі місяця, як сьогодні, то побачиш сам.

Вона поглянула на Егберта і моргнула. Егберт усміхнувся всім своїм простим лицем. Він кохався в Саллі, і я вважав його дурнем. По правді, я хотів би, щоб він вернувся до свого Джерсей Сити, де б це не було.

— Що тут такого відважного — красти зелені яблука? — сказав я.

— Слухай, французику, — пирснула Саллі. — Ці яблука — то не прості собі, смертельні яблука. Це яблука кохання, наповнені магічним напоєм. Правда, Егберте?

— Певно, — відповів американський дипломат.

— Може ти боїшся драконів — лукаво зауважила Саллі.

— Я нічого не боюся, бебе, — сказав я протекційно. — Хто виліз на шпиль презбитеріянської церкви і про нього писали в газетах?

— Ти, — признала Саллі, — бо ти не міг злізти наділ.

— Ах так. А хто збудував з дідом пастку в Оттаві — схід, шоб зловити дику жінку і її друга? Га?

— Тоді ти був замалий, щоб боятися, — сказала Саллі.

— Хто одержав від уряду спеціяльного листа про обмотки?

— Ти, бо ти був задурний, шоб утримати штани, — сказала Саллі.

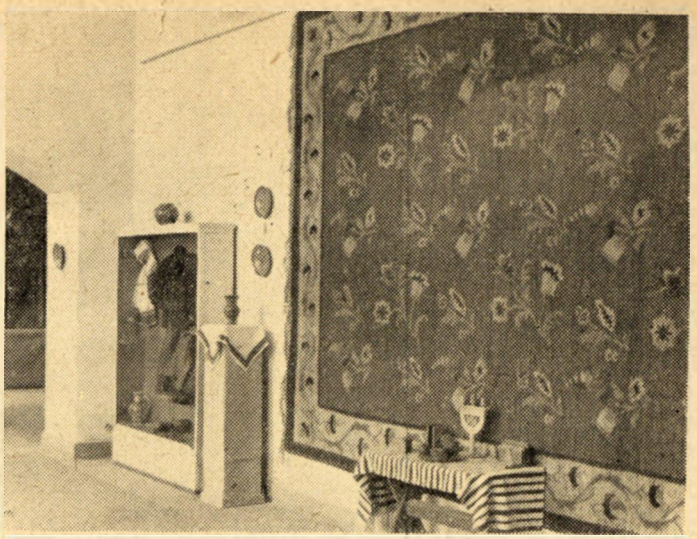

Тиждень Української Культури в Мюнхені.
Фрагмент з виставки нар. мистецтва.
Відповідальна за виставку п. І. Павликовська.

Егберт зареготався. Я гаряче молився, шоб Сподучені Штати негайно наклали заборону на експорт таких створінь до Канади.

— Крім того, — тягла Саллі далі, — Райєн це не звичайний собі ірляндець. Він чаклун. Він має справу з відьмами.

— Іди, іди, — глузував я. — Фу! Відьми!

— Крім того, — сказала з загрозою Саллі, — він має револьвер.

Я відкрив рота, щоб щось сказати, але зараз же закрив його і поперхнувся. Коли я знову зловив віддих, я сказав нерішуче:

— Я не краду. Я можу вилазити на шпилі, читати в школі „Ля ві парізьєн", кидати сніжками в команданта кадетів. Але я не буду красти. „Не кради". — каже Біблія. Дуже просто.

— Ти хочеш сказати, що ти боїшся револьвера, — сказала Саллі упевнено.

— О, замкнися, — відповів я. — Колись я дам тобі в лице.

— Боягуз! — закричала Саллі зі сміхом і побігла геть, і я не міг злапати її, така вона була прудка.

Засапаний прибіг я назад до Егберта. Він ухмилявся.

— Вона зашвидка для тебе, — сказав він.

Саллі вернулася помалу, з пальчиком в вустах, ніби маленька дитина, налякана мною.

— Чи великий француз хоче мене бити? — спитала вона.

Я знову погнався за нею, але цим разом я напівсміявся. Вона побігла вниз по алеї і дала себе спіймати. Ми були тепер поза досягом зору Егберта. Було темно, а повітря було м'яке і тепле, а зорі блищали над нами. Її уста були відчинені, й вона тремтіла в моїх обіймах, як маленька сполохана пташка. Її виддих обдавав жаром моє обличчя..

— Ну, — сказала вона. — Ну, французику. Шо тепер, мій хлопче?

Здалека, ніби з іншої планети, я чув голос Егберта, що кликав нас.

Саллі була в моїх обіймах, й моє серце билося шалено проти її. В цю хвилину моє життя перегяла червона лінія. Дні, що проминули-це була одна частина, а дні, що надходили — друга. Зачиналась нова, чудова й страшна ера. Ніби підштовхнутий сильною рукою ночі, я нахилив свої уста до її, — і тоді Саллі засміялась сміливо, відкинула свою голову від моєї, вирвалася рівко з моїх обіймів і прудко побігла до Егберта, підскакуючи дивно й зграбно, ніби в танці.

— Жаден боягуз не поцілує мене, — прошепотіла вона мені в вухо, коли я прилучився до них.

— Чи він бив тебе? — спитав Егберт.

— Ні, — пирснула Саллі. — Він був м'який, як ягнятко.

— Гаразд, — сказав Егберт неспокійно, побачивши як мій погляд спіткався з поглядом Саллі. — Йдемо ми, чи ні?

— Добре. — згодився я. — Я не злодій, — але я й не боягуз.

Ми пішли вниз до Райєна, і його малий дімок був темний. Тоді ми прослизнули через дірку в сусідній огорожі, як раптом у Райєна засвітилося. Видко було тіні на вікні.

— Я рада, що він вдома, — сказала Саллі. — Було б нецікаво, коли б його не було.

—А ну, як він вистрелить, — сказав я нервово.

— Він стріляє тільки в чарівниць, — сказала Саллі. — Він боїться, що вони його закленуть.

— Звичайно, — промовив в темряві Егберт, — він трохи дивакуватий і не завжди відріжнить тебе від чарівниці в місячному світлі.

— І навіть в денному, — глузувала Саллі.

Я відітхнув глибше. „Чому я тут, — питався я себе. „Чому я краду ці малі зелені яблука. Чому ризикую своєю шиєю." Відповідь прийшла з ніжним вітерцем, що поцілував мою щоку. „Я тут не для того," — відповів я собі -щоб красти яблука або дати себе підстрашити. Не помиляймось відносно цього. Я тут, щоб поцілувати Саллі. Тепер темно, але я бачу, як блищать вогкістю її уста в місячному сяйві. Я можу мріяти, як то я її поцілую. Вона буде спокійна після того, вона вже не буде такою дикою. Тоді я покохаю її навіки, і ми ніколи вже не крастимем залених яблук".

Все це промайнуло в моєму розгоряченому мозкові, коли ми тихо посувались через подвір'я до яблуні. Егберт і Саллі трохи випередили мене. Саллі дала мені знак лізти. Я не боявся. Якби Саллі сказла мені розняти руки й полетіти, я вірю. що я полетів би.

— Зачинай, — підганяла Саллі. — Якщо ти міг вилізти на церкву, то можеш вилізти й на це мале дерево.

Я пирхнув. Я почував, ніби зможу просто розігнатися і вискочити на яблуню.

— Ти ж знаєш, ми не можемо трусити її, — шепотіла тихенько Саллі, її віддих на моїм обличчі був теплий і солодкий. —Райєн почує, як тверді яблука гупатимуть об землю.

Я підскочів і зачепився за гілляку, як юнаки з „Власної газети хлопця" вішалися на щоглу скунера. Галузки злегка тріснули, ніби вони були старі і не дуже міцні. Тепер я бачив дім. Райєн рухався, й мені здалось, що двері відчинилися. Я виліз трохи вище і зачаївся. Хмари промчали повз молодик і я ясно бачив усе під собою. Саллі й Егберт шепотілись, стоячи дуже близенько один до одного.

Поспішно я почав рвати зелені яблука і напихати їх в пазуху і в кешені. Я присягав собі, що даватиму їх їй по одному й змушу її цілувати мене за кожне зелене яблуко. Я напхав, скільки було можна, коли ненароком глянув униз. Голова мені закрутилася. Егберт тримав Саллі в обіймах і цілував її так легко, ніби робив це кожного дня на тижню. Мені засмоктало під грудьми. Вперше в життю я вилаявся по — англійськи... „Чорт би побрав Джерсей Сити", — пробурмотів я. Потім вхопив кілька яблук і зі злістю кинув ними в Саллі з усієї сили. Вони голосно зашепотіли до мене, а тоді втекли. Через кілька хвилин я почув їх притишений сміх на сусідньому подвір'ї.

Я майже ошалів, коли почув їх сміх, і втратив рівновагу. Я посунувся вниз з великим шумом, по дорозі під моєю вагою зломилося дві галузки. Упавши, я хотів встати, але то було тяжко, бо я злегка виломив собі кістку.

Та я взагалі не встиг би встати, бо підійшов Райєн. Я почув його руку на моєму плечі. Він стояв біля мене і твердо тримав револьвер у руці.

Він завів мене на поліцію, його лице було червоне від люті. На щастя, дежурний сержант знав мого батька. Він сказав, що мій батько хороший чоловік і добрий музика і що я повинен обіцяти ніколи більше не красти яблук, а присвятити свій час грі на скрипці або чомусь подібному.

Райєн пробував протестувати, але сержант пригрозив йому, що скарає його за намір вжити зброю.

Коли я дістався додому, мама й тато пили вино і заїдали кексами. Я так був пригноблений зрадою Саллі і випадком з поліцією, що зовсім забув за яблука.

— Шо там у тебе в сорочці? — спитала мама.

— Яблука, — сказав я. — Здається, я купив їх.

— Чи це модно тепер, купивши яблука, носити їх в сорочці? — спитав батько.

— Через брак паперових торбинок, — по—дурному відповів я. — продавець просто повкидав їх мені за комір.

— Так, — сказав батько, — Ти стаєш подібним до дядька Люї.

Я зітхнув і почав помалу витягати яблука і класти їх на стіл. Я готовий був сміятися з власної глупоти. Такі малі, зелені, тверді, гіркі яблука! І що я витримав, щоб здобути їх! Нехай буде прокляте Джерсей Сіті!

Мама подивилася на стіл.

— З якого це часу маєш ти смак на тверді, малі, зелені яблука?

Я сардонічно засміявся. „Вони, мамо, — пояснив я з крижаним спокоєм, — не завжди були тверді, зелені і гіркі. О, ні! Вони були колись, — повір мені — солодкі і стиглі, і вони смакували й пахли, як жадні яблука на світі. Це зачаровані яблука, мамо. Але тепер, безперечно, чари минули.

Мій батька дивився на мене прижмуреними очима.

— Завтра, — зауважив він, — ми повісимо на твоїх грудях плякат: „Примішення вільне."

— Можливо, — знизав я плечима.

— Шерше ля фам, — невиразно пробурмотіла мама.

— Ніякої жінки, — заперечив я з досадою.

В цю мить дико задзеленчав дзвоник, і я злякався. Я розважував, чи не прийшла це поліція знімати відбитки з мого пальця. Я хильнув півшклянки маминого вина. Вона пішла відчинити двері.

Вона повернулася і з нею, звичайно, Саллі. Саллі стояла перед нами, руки вбоки, а лице її іскрилося, як кришталева ваза з цукерками, на столі. Я вдивлявся в неї, силкуючись виглядати як можна сердитіше. Вже перед тим моєму серцю було дуже зле, а тепер, коли вона стояла переді мною, було значно гірше. Я не міг бути сердитим. Моє лице зм'якло. Я не міг бути нічим. Те, що я почував, не мало нічого спільного з моїм мозком або серцем. Мене не обходило, що Егберт цілував її. Мене не обходило, хто цілував її. Я бажав цілувати її. Мій поцілунок, — казав я собі, — „буде зовсім" інакший. З моїм поцілунком все зміниться. Усе, що ранило і засоромлювало, стане чистим і світлим". Таким чином я перецінював свої сили.

Я моргав очима. Саллі казала моїй матері: „Я.. гаразд, я почувала, що це.. мій обов'язок.. Вдома вони вічно кажуть мені... гаразд... про мій обов'язок... гаразд... це дійсно було моя вина, що вашого сина арештували..."

Мамини очі витрищились, ніби сливи, що вислизали з її рук.

— Арештований?

Тато вистукав свою люльку об напівпорожню пляшку іскристого бургунда: „Арештований. — повторив він. — „Неможливо. Мій син не може бути арештований."

Я гадав, що підлога розступиться і пивниця прийме мене. Я майже надіявся на це. Я бачив чортиків, що сказали в очах Саллі. Вона знала, що мої батьки не чули про випадок. Вона просто була збаламученою дитиною, викидьком з краю добрих фей. Вона бажала Егберта. Вона бажала мене. Вона бажала цілий світ, з танцями, піснями, повний сміху й поцілунків. Стільки живого було в її нутрі, що кликало все живе на світі. Я раптом побачив це. Я навіть невиразно розумів це. Мені зробилось недобре від білої, холодної думки, що вона ніколи не буде тільки моя. Було забагато і замало її, голодної, пристрасної, неспокійної, невгамовної. Мені було недобре і сумно, але я розумів.

— Я вкрав яблука, — сказав я спокійно. — Це не має значення. Я вкрав їх для забави і щоб посердити чоловіка, який лишає їх псутися на дереві. Яблука треба їсти. Також є й інші причини, про які я не хочу говорити.

— Гаразд, — сказав тато буркотливо, — Це досить розумно. Яка користь з яблук, яких ніхто не їсть... Ну, а арешт?

— Який там арешт. Це був сержант Ля Морр з другої дільниці. Я згадав ім'я мого славного батька, й жандарми розсипалися в вибаченнях. Це ж він, артист, геній.. Кредит не тільки для міста Оттави, а й для цілої провінцій Онтаріо, і так далі. Вони сказали, що як я ще колись захочу красти яблука, вони дадуть сину такого чоловіка озброєну охорону, щоб ніхто не заважав йому.

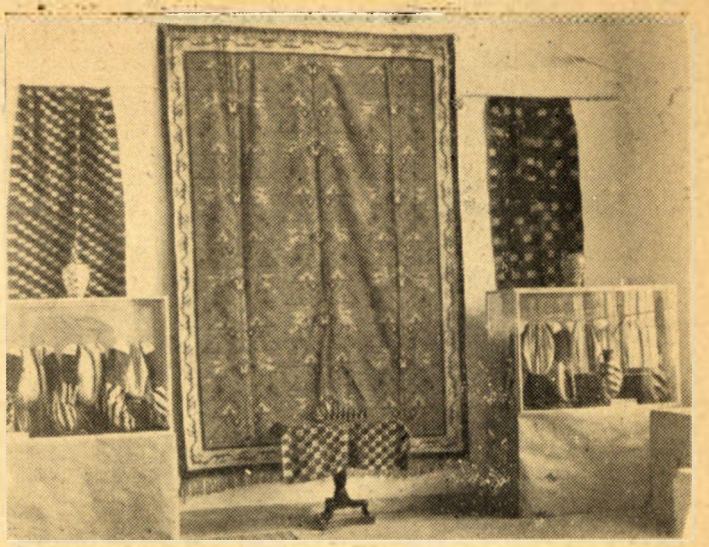

Тиждень Української Культури в Мюнхені.
Фрагмент з виставки нар. мистецтва.
Відповідальна за виставку п. І. Павликовська.

Саллі приснула, і я був як дурень щасливий, що розсмішив її.

— Угу, — зауважив тато. — в протилежність до загальної опінії, поліція є інтелігентна.

— Ми змусили його, — перервала Саллі. —Ми сказали, що він буде боягузом, як не зробить цього.

— Ні, це було не те, — заперечив я. — Це було щось інше, безіменне.

Я дивився просто в очі Саллі, а вона — мені. В ній було велике м'яке сяйво, а також гострий антагонізм. Я пізнав те й друге і я був певний, що це пізнання прийшло тільки, тому, нарешті, що я був тепер дорослий. Принаймні, в своєму серці.

— Одже, тому, що нема ніякої шкоди, — сказала мама, неспокійно обсервуючи мене і Саллі,— ми можемо уважати, що справу закінчено. Дякую, Саллі, що ти прийшла. Передай привіт твоїй родині.

— До побачення, — сказал Саллі. — До побачення, — сказала вона мені

— О'вуар, — відповів я.

Вона повернулася, і я дивився за нею, як увісні.

В довгій мовчанці ми сьорбали вино.

— Що треба зробити? — несміливо спиталася мати в батька.

— Зробити? З чим? — відповів батько мрійно.

— З твердими, гіркими, заленими яблуками.

Батько взяв одне і дивився на нього проти світла. Тоді пирснув.

— Зроби з них пиріг, — порадив він. — Напевно, вийде дуже добрий пиріг.

— Бо ці яблука — були зачаровані яблука., розумієш, зачаровані яблука, солокі й стиглі — й були зірвані з кохання.

Перкалала Нат. ЗИБЕНКО

Весна на селі

ГАЛИНА ЛАЩЕНКО

Нас було у батьків четверо дітей. Я, Петрусь, був найстарший мав 12 років. По мені були Іван, восьми літ, Ігнат трьох років і Христя в колисці. Я й Івась, вже помагали батькам. Я носив воду, солому до печі, носив свиням їжу, годував коней, худобу, овечок. Івась виносив попіл, сміття з хати. А на вечір я залазив на піч і бавив малого Гната. Співав йому „Сороку" або „Коваля", а малий так сміявся, що аж качався боком на печі. А як батьки їздили на базар, я пильнував господарство й сестричку Христю у колисці, котрій мусив давати пляшку з молоком. Надходила весна, а з весною й тяжка праця. Прийшла третя неділя великого посту. Мати спекли хрест і цей хрест ми будемо з батьком їсти, як вийдемо перший день у степ сіяти пшеницю. В однім наріжникові хреста мати сховала пятака. Хто його знайде, буде щасливий. Вона шепнула мені на вухо „Знайдеш, Петрусю, пятака, не бійсь. Але щоб часом батькові не сказав." І показала мені в однім наріжникові хреста зубчики. Там є запечений п'ятак . . . батько пішов до сусідки, баби Лисичихи, щоб йому поворожила, в якім наріжникові буде п'ятак. Вернувся веселий, хоч казав, що баба Лисичиха йому нічого не дорадила. Що, мабуть, треба звернутись до нашої чорної вівці — та йому правду скаже.

Прийшло Благовіщення. Мати спекла мені з батьком жайворонків, бо ми мали їхати вдвох сіяти. Івась заздрів мені, що їстиму жайворонка, але він був малий і батько його до праці в полі ще не брав. А через два дні я з батьком вже виїжджали у степ пшеницю сіяти. Це була субота — легкий день. Ми виїхали тільки на дві годинки, щоб в цей день лише розпочати працю. Вже од раня припасували шлеї на коней, оглядали барки, штильваги, складали борони на віз і трьохроге рало. Поклали на віз пів мішка пшениці, трохи сіна, для коней і — $^1/_2$ мірки вівса. А я зносив ланцюги, мотузки, батіг і всяке приладдя, яке в полі буде потрібне. Івась крутився увесь час біля возу й лише перешкоджав. Коли все було готове, пішли до хати.

„Ну, жінко, шикуй снідання", сказав батько й засвітив лямпадку перед образами та дві свічки, приліплені перед божницею. Казав, що тепер мусимо помолитись Богу, щоб Бог цей рік пшеницю гарну уродив, та щоб мали багато хліба. Всі стали перед святими образами, помолились, а потім сіли до снідання. Батьки були дуже веселі, ми, діти, тішилися теж.

По сніданню мати наділа на мене свиту, підперезала її своїм червоним поясом, щоб поли не заважали ходити за бороною. Я вискочив з хати і помагав батькові запрягати коней. Трьох молодих коней запрягли до воза і ця трійця мала тягнути рало. А стара кобила, що має маленьке лоша, буде тягнути величезну борону. До воза ми привязали коня й кобилу. Вже все було готове. Тоді батько сказав до матері:

„Винеси свяченої води й кропило."

Я вже сидів на возі й тримав віжки в руках, а батько стояв спереду коней, бо вони немилосердно рвались. Вийшла мати зі свяченою водою й кропилом. Ми зняли шапки, а вона обійшла навколо воза, і кропила свяченою водою й батька, й коней, і воза й мене на возі. Потім мати стала спереду й стримувала коней, а батько, одчиняв браму. Взяв од матері свячену воду й кропило, перехрестився в воротях і на чотири сторони покропив. Потім надів шапку трохи набік а мати підійшла до нього й поцілувала батька й бажала йому щасливої праці. Мене теж поцілувала й казала, щоб був здоровий і добре помагав батькові у праці.

Рушили до степу. Коні жваво бігли і за дві-три верстви стали коло нашої ниви. Випрягли коней, прив'язали навколо воза, батько положив їм вівса. Це був знак, що мовляв, „мусите мені добре працювати за оту їжу".

Прослали сіряк й витягли з торбини їжу — хреста й жайворонків. Батько щось довго приглядався до хреста й взявся за один ріжок, а я за другий. Розламали і я в свому ріжку знайшов п'ятака. Батько всміхнувся, поглядив мене по голові та й каже: „За те, сину, мусиш старатися." Я тішився й розглядав п'ятака, а потім сховав його за пазуху. Потім ми вломали ще по крильцеві жайворонка й їли.

„Прибирай, Петрусю, їжу до торбини", сказав батько, а сам насипав у мішок пшениці, перехрестився, і сипнув її на чотири сторони хрестом. І почав сіяти. Коли висіяв усю пшеницю, бо взяли її з дому небагато, позапрягали до воза коней, борону й рало лишили в полі й поїхали до дому. Мати вже стояла біля брами й чекала нас. Повипрягали коней і всі пішли до хати.

За обідом батько був веселий. Він дражнився, чи не мала мати змови зі мною, що це я, а не він витяг п'ятака.

„Але, щось воно тут не чисто, щось тут не тес", сміявся він. А потім узяв мене знову до праці. Ми оглядали збрую на конях, переглядали мішки. Бо тепер лише з понеділка мала розпочатись справжня праця в полі од раня до вечоря. Сьогодні ж, в суботу, ми зробили лише почин.

Весна приходила раптово. Цілу весну треба було дуже рано вставати. Вставали щодня о третій годині. Було холодно й ледве починало розвиднюватись, як виїздили на поле. Дороги на весні були такі, що ані кінь ноги не витягне, ані воза не протягнеш. Але давали собі раду. В полі починалась праця. Батько сіяв, а мені запріг коней, троє спереду, двоє ззаду, і я на віжках провадив. Обїздили поле раз і другий, батько сіяв, а я за ним волочив. Рілля м'яка, як подушка, повітря чисте й легко дихати грудям.

В страсну п'ятницю вже все посіяли й надходили свята Великодні. На вечір в п'ятницю батько й мати пішли до церкви. Купували великі свічки з чистого воску і в лихтарчику привозили вогонь до дому, щоб в дорозі ні разу не погас. А рано я побачив хрести на сволоці. Скільки людей в хаті, стільки й хрестів на сволоці. Теж на надвірку робили хрести і це називалося „страсна свічка".

У великодню суботу хату й двір чепурили, все чистили, вимітали, я замітав подвіря. По обіді вже заходило Свято.

На всіх вікнах стояла висока паска, посипана різкольоровим цукровим горошком. Одна велика паска на столі була для посвячення. Мати принесла з комори свячений, найкращий з усіх, що мала, кіш. Рік висів він в коморі без уживання, зав'язаний рядном, і тільки на Великдень брали його, щоб вести до церкви святити паску й іншу страву. На це господині брали найгарніші коші. Ввечері вкладали до того коша усе, що мало бути свячене.

„Біжи, синку", казала мати, „вибери гарне сіно до коша. Це буде свячене сіно для ягнат, щоб добре росли."

Я вибирав запашне, дрібненьке степове сіно, і мати це клала на самий спід коша. На це вставляли високу прегарну паску, потім білу паляницю, паску з сиру, хліб, шинку, крашанки, зо дві свічки воскові, пшениці в вузличкові для курчат, щоб і вони мали свячену пшеницю. На пасці до посвячення був хрест, а на пасці з сиру — корона. Це мало значити корону Божої Матері. Все вкладалось так, щоб його добре було видно. Ще й свічкою освітлювалось, як вже привезуть на місце. А тимчасом мати рушником закривала коша, а потім ще й рядном закривала увесь кош.

Вже час запрягати коней.

„Вважай, жінко, чи нічого не забула?"

„Здається, нічого."

Мати вбрала мене в прегарні штани, білу сорочку, до неї червону стрічку пашила, батько подарував мені жовті постоли і новісінький бриль. Я був гордий, що маю таке гарне вбрання і ввесь час розглядав сам себе. Мати вбралась в новий шовковий очіпок, вишиту сорочку з широкими рукавами, гаптовану корсетку з чорного плису, гарні чоботи. На коней батько надів нові святочні шори і прегарні вуздечки. Викотили нову зелену бричку. Запрягли коней до брички, винесли коша, самі посідали й поїхали.

Нам, дітям, мати здавалась дуже гарною й величною в цім святкові одязі, і ми ходили навколо неї і з подивом приглядалися до неї. Оглядали ми і батькові нові сині штани, чорну чумарку, вишиту сорочку, прегарний пояс і чорну смушеву шапку. Ми з пошаною торкалися до його нового вбрання.

Церкви в нашім селі не було, і треба було їхати за декілька верстов. До церкви зїзжалось з околичних сел сотні возів і сходились натовпи людей. Свячені коші до церкви не вносили, а уставляли їх перед церквою, і біля кожного лишався хтось із родини. Там розсвічували свічки, щоб було видно все, що є в коші, й одна господиня перед другою хотіла похвалитися своїм

кошем. Між возами купчилась дітвора й молодь — хлопці й дівчата. Вони робили запрошення на перший день свят на — „колиску".

Ще в великодну чи страсну п'ятницю хлопці шикували велику „колиску". Ставили два триноги стягали стовпи й уряджували качелі. Робили це в вечері, бо день треба працювати, нема часу, бо вже сіяли. Це була весела розвага для молоді цілого села:

Святочно й осяйно проходила Великодна Ніч. Назад їхали возами, хто скорше. Переганяли один одного і кожний хотів до дому повернути першим. А над тим, хто спізнявся, сміялися й говорили.

„Люди вже паски їдять, а він все ще їде."

Дома коней випрягали, скотині давали їжи і аж тоді йшли до хати, розгівлятися. Все свячене ставили на столі, а свячений кош на покутті. Все краяв батько, а родина збиралась навколо його. Христосувались тричі й тоді починали розгівлятися. Перше їли паску, яйця, потім м'ясне а далі їли все, що хто хотів. Рештки їжі сипались з поворотом до коша. В середу ці рештки їжі від розговін заносились до річки, щоб і риба зїла свячену їжу. Кістку од шинки мати засовували у стріху, щоб це була охорона від хвороби для худоби, а коша ставила у коморі до слідуючого року. Сіно я заносив ягнятам.

На перший день Великодних Свят худоби не виганяли. Ніхто нічого в цей день не робив. Все було святочно й урочисто. З Великодним Святом зв'язувалось ще одно свято — проводи. Це свято за душі померлих тяглося цілий тиждень. Піп з дяком і з цілим хором їздили тоді од села до села. Од раня батько й мати брали паску, паляницю, голову цукру, свічку, три крашанки, зверху на це клали граматку за вмерлих і за здоровля і п'ятака. У церкві відправлялась панахида по померлих. Потім процесія йшла поміж могилками. Там господині простилали вишивані рушники, розкладали на них холодець, мясо, ставили в горшках кисіль і наливали в миски канун — воду з цукром чи медом і з покришеними туди паляницями. Кожний, хто приходив і з других сел, скільки хотів, міг їсти. Збиралися тут з усіх околиць старці, і коли кінчалось це свято в цім селі, починалось в сусіднім. І так від села до села тяглося цілий тиждень... Це було поминальне свято. Тим часом староста уряджував у себе вдома обід, куди запрошував попа, дяка й інших. Господарі, що збиралися на цвинтарі, теж запрошували до себе людей з других сел, часто навіть і незнайомих. На цих святах звичайно говорили тільки про померлих. Згадували їх гарні властивости, оповідали хто, що знав доброго про їх життя, поминали їх „не злим тихим словом."

Так кінчався цикль Великодних Свят.

Дівчина-революціоренка

У жовтневому числі „Громадянка" поміщена була посмертна згадка про дві жертви німецького терору на Волині, сл. п. Ганну Мартинюк і її 18-літню доньку Тамару. Сьогодні обставини позволяють вже висвітлити повністю причини й обставини смерти тих двох жінок-героїнь, а зокрема ролю, яку відограла при тому Тамара Мартинюк.

У кінці серпня 1942 року я не доручення Організації Українських Націоналістів прибув до Рівного, щоб обняти там керівництво Організації на тому терені. Через декілька днів на організаційну кватиру до мене зголосилася обласна провідниця жіночого сектора ОУН п. Л. в товаристві молодої дівчини.

— Знайомтесь! — представило нас п. Л.

— Тамара, — тихим, несміливим голосом зарекомендувала себе моя нова знайома, простягаючи мені малу, ще майже дитячу руку.

Так почалося моє знайомство з Тамарою Мартинюк. Знайомлячись, я ніколи не припускав, що у тій несміливій, скромній майже дитині криється душа героя.

Довідавшись через декілька днів у п. Л., що Тамара працює в нашій організаційній сітці, я висловив сумнів, чи надається вона до підпільної роботи серед тих важких умов, які вже під кінець 1942 р. почали витворюватися на Україні, а зокрема на Волині.

Німецька поліційна система — щораз сильніше починала затискати всі легальні прояви українського життя. Що ж тоді говорити про підпільну працю? там потрібні були люди жертвенні до повної самопосвяти, люди без страху й з сильною душею, яких „ані тортури, ані смерть не приневолили б зрадити таємницю Організації". Тому нічого дивного, що я мав сумнів, чи 17 — літня скромного вигляду Тамара могла бути типом такого підпільника — революціонера.

— Не бійтеся, — заспокоїла мене п. Л. — за неї я відповідаю. Вона своє діло зробить.

І справді Тамара своє діло робила. Вона організувала дівчат в організаційні ланки ОУН, виїжджала в терен, перевозячи до окремих районів організаційні доручення, а разом з тим активно працювала в легальному секторі харитативно — допомогової акції Українського Червоного Хреста.

У тому періоді часу мені особисто не доводилося зустрічатися в роботі з Тамарою. Але від її безпосередніх зверхників я все чув про неї похвальну опінію. Щойно десь на весні 1943 року я був організаційно зв'язаний беспосередньо з нею.

В праці організації на Україні Рівне являлось важливим пунктом, через який проходили зв'язки до Києва. Через Рівне вів головний шлях до Києва і далі на схід і тим шляхом їхали десятки революціонерів, у тому числі видатні діячі й члени Проводу ОУН, які летіли на крилах до Києва, щоб там „підіймати український чорнозем". Крім того Рівне було важливе, як зв,язковий пункт від Проводу Організайії до постанських військ УПА на Поліссі.

На весні 1943 року треба було нам створити у Рівному новий зв'язкивий пункт до київського керівництва ОУН. Зв'язковий пункт в діяльності підпільної організації це до деякої міри життєвий нерв Організації. Він найбільше наражений на деконспірацію, а така деконспірація в умовах ворожого терору може потягти за собою смерть не тільки тої особи, що відповідає за такий пункт, але й багатьох членів, у першу чергу керівництва даного осередку. Тому зв'язковим могла бути особа не тільки повністю довірена, але й з невгнутою волею та відвагою. У даному випадкові наш вибір упав на Тамару Мартинюк. Скромна і непомітна вона найменше могла в очах ґестапо виглядати не революціонерку. Крім того за нею промовляло ще одно; родина Мартинюків була відома нам, як родина повністю віддана українській справи; у їхній хаті на Крутянській приїжджа людина могла завжди найти притулок й захист.

Німецький терор щораз більше посилювався. В лютому німці ростріляли в Крем'янці 6 найвидніших українців, (подружжя лікарів Рощинських, сотника Горячого, Жиглевича, Юрія Черказського) у відплату за розпущення повстанцями в'язниці в Дубні (боївка ОУН розбила в'язницю), у Рівному після невдалого нападу повстанців на в'язницю, ґестапо розстріляло за один день поголовно всіх в,язнів. Довкруги по всій Волині почалися арешти за зв'язок з „бандитами" — повстанцями. Ґестапо почало свою акцію палення сіл, з поголовним викидуванням усіх мешканців від немовлят до старих дідів і бабусь.

Наша організаційна сітка не була ще зачеплена німецьким терором. Але в червні до нас прийшла тривожна вістка про чергові великі арешти членів ОУН у Києві й інших містах Наддніпрянщини. Як далеко сягнули ті арешти? Чи зліквідована вся організаційна сітка на Наддніпрянщині, чи можеця вістка є перебільшена? Чи арештовані провідні люди з керівництва ОУН на тих землях? — ось були питання, що нас турбували. Ми з нетерпінням чекали на зв,язок з Києва. Але зв'язку не було.

Трагічного 14 липня мене зустріла у визначеному місці Тамара.

—Приїхав зв'язковий з Києва. Зголосився по кличці. Привіз якийсь пакунок і хоче бачитися з кимсь з місцевого керівництва.

Призначивши на 5 — ту годину вечера зустріч з незнайомим, я попращався з Тамарою, не передчуваючи, що бачу її в останнє. І ще одного не передчував я тоді: героїчного духа й безмежної відданности справі української національної революції в скромній постаті тієї дівчини.

Відпоручник Рівенського керівництва ОУН Полікарп Г. (псевдо „Вишня"), який о 5 — ій годині пішов на зустріч з незнайомим з Києва, застав уже в хаті Мартинюків ґестапо. Тікаючи перед погонею ґестапо він був важко ранений і забраний до ґестапо. Дальша його доля невідома.

Забравши Тамару з матірі'ю, ґестапо за всяку ціну намагалося видобути з неї зізнання про організаційну сітку ОУН в Рівному. Але всі німецькі зусилля були даремними. Тамара ані словом не зрадила організаційних таємниць, врятувавши тим життя неодному із своїх друзів по організаційній праці. Вона воліла сама згинути, ніж видати друзів. Мати Тамари сл. п. пані Ганна Мартинюк — заявила відразу катам з ґестапо:

— Що буде дочці, те й мені!

Доля обидвох цих жінок — героїнь була вирішена. Всякий визвольний український рух мусів бути знищений, а тому мусіли бути знищені й носії того руху. Ранком 15 жовтня 1943 р. Ганни і Тамари Мартинюків не стало в живих.

Так згинула Тамара Мартинюк. Згинула як український — революціонер — підпільник, не заломившись під ґестапівськими тортуарми і до останньої хвилини дивлячись сміливо смерті в очі І якщо сьогодні з пошаною клонимо голови перед геройством усіх тих, що згинули за справу визволення нашої батьківщини, то з окремою повагою і подивом приходиться схилити голову перед геройством і відданістю українській справі і незломністю цієї дівчини — революціонерки. ІСКРА

По наших делеґатурах

АШАФФЕНБУРҐ

На терені Ашаффенбурґа працює 4 делеґатури, Дня 20. II. 1948 р. відбулася орґанізаційна конференція відпоручниць усіх чотирьох делеґатур. Нарадою проводила п. В. Завадська. Інформації про працю Головної Управи і пекучі питання хвилини подала Голова ОУЖ п. І. Павликовська. Відпоручниці подали звіти з своєї праці.

Після дискусії порішено: Поглибити працю делеґатури в напрямі виховнім, продовжувати господарський вишкіл та піддержувати контакт з тими, що виїхали на працю до нових країн.

Рішено скликати в найближчому часі загальні збори делеґатур Піонер- і Ґарде-Казерне.

На слідуючий день відбулися ширші сходини членок усіх делеґатур, якими проводила п. В. Завадська.

П. І. Павликовська подала присутнім членкам ціль і огляд праці жіночої орґанізації, взиваючи до взаємодопомоги, піддержки і контакту на чужині. Після інформацій члени ставили ріжні запити в справі сиріт, переселення, зв'язку з жіночими орґанізаціями, на що прелегентка подавала відповіді.

Відспіванням національного гимну сходини закінчено.

НОЙ-УЛЬМ

Загальні Збори Делеґатури відбулися дня 15. II. 1948 р., на яких було присутніх около ста жінок. На збори прибула Голова ОУЖ п. І. Павликовська і відпоручниця Обласного Відділу ОУЖ п. А. Гарасимович. Як гості були присутні комендант табору п. полк. Манзенко і культурно-освітній референт.

Звіт з діяльности Делеґатури зложила Голова п. мгр. М. Масюк. Вона подала, що Виділ намагався приєднати до організації усе жіноцтво, даючи йому піддержку та перешколюючи його фахово. В напрямі виховання та освідомлення уладжувано сходини членок, свята та імпрези. Для незаможного та потребуючого жіноцтва Делеґатура уділяла допомоги.

Касовий звіт зложила п. А. Ільницька, господарський — п. Пономаренко, а допомоговий п. Осідач.

Зі звітів слідно велику господарську активність і підприємчивість Виділу. Делеґатури має власні варстати кравецькі, трикотарський, вишивкарський, ручних робіт і фрізійєрський.

Членів Делеґатура начисляє 300, виїхало на працю вже близько 100.

В дискусії, яка почалася над звітами, головною темою була справа вишколу робітниць і умови праці. Це дає доказ, що жіноцтво зрозуміло, якою важливою справою є придбати собі практичні знання.

Поважні суми видано на допомогу дітям, хворим членкам та хорим по шпиталях. Поважні збірки переведено в користь СХС, на УПА і на КОДУС.

У висліді виборів вибрано головою поновно п. мгр. М. Масюк та доповнено попередній Виділ ще трьома новими членками, щоб на випадок виїзду, можна було доповнити склад Управи.

Побажати Делеґатурі Ной-Ульм дальших успіхів у праці, та належиться поглибити виховну роботу і зв'язати з собою жіноцтво, яке виїздить за кордон.

Напередодні Загальних Зборів Голова ОУЖ інформувала ширші сходини жіноцтва про працю Централі ОУЖ. Вона дала перегляд дво і піврічної праці як на внутрішньому секторі, так і на відтинку зв'язків з чужими орґанізаціями, до яких Централя зверталася в тяжких проблемах нашої еміґрації, як переселення, положення жінок і дітей і т. п.

Після доповіді розвинулася дискусія, в якій поставлено цілий ряд запитів і побажань.

ВАЙЕРН

Недавно заснована, але дуже сдисціплінована і точна Делеґатура. Після кількамісячної праці, об'єднавши коло своєї орґанізації майже усе жіноцтво табору, дня 22. II. 1948 р. відбула Делеґатура посвячення брошок-відзнак з рефератом „Роля жінки в громадському житті". Брошки ці роздано на святочних сходинах, на яких делегатка Головної Управи п. Д. Ребет передала ці брошки членкам Виділу, а ті вже всім присутнім членкам. Після цього відбулися товариські сходини членок за чаєм, де промови були переплітані з співами і де взаємна дружба і приязнь відчувалася межи всіма членками.

До дня Матері делеґатура, крім дитячих виступів, готує виставу „Мати-Наймичка".

ЦУФФЕНГАУЗЕН

Вже в четвертий раз відвідують членки Головної Управи ОУЖ Делеґатуру в Цуффенгаузен. На протязі останніх півтора року Делеґатура два рази міняла свій Виділ, який постійно був здекомплетований. Через те і діяльність Делеґатури терпіла. Після довшої підготовки, відбуто Загальні Збори Делеґатури в дні 10. IV. 1948 р.

Звіт з діяльности прочитала п. Квасовська, що одна перебула через цілий цей час у складі Виділу, не виходячи. Членів Делеґатура числила 137, зібрано більші суми і передано СХС. УПА і на сироти переведено курси крою під керівництвом п. В. Будної, які продовжуються і далі. На допомогу студіюючій молоді передано допомогу близько 2000 марок.

Головою нового Виділу вибрано п. Варварів, а в склад Управи вибрано молодих енерґійних жінок, і тепер маємо надію, що праця Делеґатури ітиме вже без перебоїв.

ЕТТЛІНҐЕН

Делеґатура основана дня 5. III. 1947 р. стараннями п. Н. Осадчої, Голови Обласного Відділу ОУЖ. 1. IV. 1948 відбулися річні загальні збори делеґатури, де звіт з діяльности здала п. Вишневська, Голова Делеґатури. Членів Делеґатура мала 130, переведено курси крою та уладжено майстерню, в якій працює 8 робітниць і 2 учениці. Майстерня має 2 машини, які закупила Делеґатура. Делеґатура уладила виставку українського відділу на міжнаціональній виставці таборів, який мав великий успіх і добув кілька нагород. Уладжено ялинку і Свято Миколая для дітей, Свято Матері, відвідувано хворих. Добуто домівку і переведено в ній ремонт.

Мимо тяжких умовин Виділ Делеґатури працював офірно і дав підставу для ширшого розвою роботи нового Виділу.

До нового Виділу вибрано: п. Шкутенко Марію, як голову, і цілий ряд жінок, які тільки вперше приступають до громадської праці в жіночій організації, але виявили велике зацікавлення і охоту до роботи.

Новому Виділу побажати якнайкращого успіху, а дотеперішній Голові п. Вишневській щиру подяку за її офірну працю.

Делеґатура ОУЖ в Байройті продовжує розпочату нею працю по ознайомленню нашої молоді з народніми звичаями і обрядами.

Після „Ворожби на Андрія", „Обжинок", тепер поставлено силами делеґатури „Весілля", де інсценізовано всі фази весілля від сватання аж до весільного бенкетування.

На знімках: „Подає рушники" та „За столом".

ПРО ВАЖНУ І ВАЖКУ СПРАВУ

Дужа важна промлема перед нами. До наших таборів що раз більше вкрадається небезпечний і підступний ворог нашого здоровля, туберкульоза. Це сконстантували безсумнівно лікарі. Правда, цей небезпечний гість розпаношується не тільки серед нас. Скрізь в Европі нужда, воєнні лихолиття, важкі переживання, недоїдання творять для тої страшної недуги сприятливе підложжа, — але тому що положення українців й жертви їх були найважчі, тому й туберкульоза найбільше поширюється між нами. Вже після першої світової війни показалося, що туберкульоза серед українців була найбільш поширена й приміром у Києві брала у п'ятеро більше жертв, як перед війною, А що казати про теперішні часи? Що казати про стан здоровля серед скитальців по таборах, де люди недоїдають, недістають й половини тих кальорій які є необхідні для здоровля людини, а крім цього виснажують силу людей важкі моральні й матеріяльні турботи, добиває тіснота, нужда мешканева!

Найгірше це, що туберкульоза найсильніше атакує здоровля молодого покоління. Між дітьми й молодю до 20 — ти літ, найбільше показує лікарське бадання заражених туберкульозою, або диспонованих до неї. А молоді й дітей по наших таборах багато, майже одна четвертина мешканців кожного табору! Щож буде з тих діток і молоді, як не будемо їх рятувати? Одні вигинуть, а другі на все життя остануть хирляками з підкопаним недугою здоровлям. Навіть до виїзду до праці ця недуга стає найбільшою перешкодою!

Щож нам робити у цьому важкому положенні? Адже ми не в дома, не маємо змоги створити кращі умовини життя, щоб хворих чи диспонованих до тої недуги рятувати.

Це правда. Але мимо всього не сміємо опускати рук. Хто як хто, але жінка, матір, мусить робити все, що тільки можливе, щоб рятувати свій найбільший скарб, своїх дітей й родину. Що робита?

Кожна Делеґатура ОУЖ повинна перевести цикль гутірок, лікарських доповідей, для матерей й взагалі для членів і не членів, про суть тої недуги, причини які її викликають й способи боротьби із ними. Йде весна, прийде літо й само сонце, свіжий воздух, можуть багато в боротьбі з туберкульозою помогти нам. Адже по найкращих санаторіях для туберкулічних лікування сонцем й свіжим воздухом, стоїть на рівному місці як і здорове харчування. Чистота, гігієна грає теж велику ролю, тому про значіння й способи утримання їх як і боротьбі з налоговими курцями (на жаль немало між ними й жінок!) треба теж хоч одну — дві гутірки посвятити. Делеґатура ОУЖ повинна спільно з лікарем старатися в управі табору про здоровші мешкання для тих, що мають слабосильні діти. Треба старатися всіми силами, щоб для загрожених чи недужих дітей придбати в ІРО та таборі хоч малі харчеві додатки. Треба освідомити про стан речей й наші жіночі організації за морем. Вони вміють чуда доказувати, коли в них озветься їх чуле серце. Ми вже немало доказів їх доброї волі й посвяти мали! Колиж вдасться здобути яку поміч, треба з нею вміло поводитися, вміло використати кожну окрушину і то як раз для здоровля тих, для котрих іменно це призначено.

За тим всім, й багато іншими речами, що відносяться до цеї преважної справи, Делеґатура ОУЖ повинна стежити й через окремих референток для боротьби з туберкульозою, заєдно мати все це на оці. Така постійна увага й чуйність може й мусить принести добрі наслідки і тому треба цьому великому ділу як найбільше уваги присвятити!

Олена Кисілевська

Дешеві кулінарні рецепти

ТІСТЕЧКА

2 — 3 ложки товщу (масло або смалець, або напів), $^3/_4$ шклянки цукру (можна й $^1/_2$), 75 дк муки, $^1/_2$ порошка печива, $^1/_2$ шклянки густої маслянки (сметани).

Замісць білої муки можна взяти $^1/_3$ частину соєвої. Все добре вимісити, виробити маленькими пальчиками і пекти.

ТОРТ

30 дк. муки, І яйце, 8 дк. цукру, 4 дк масла, $^1/_2$ дк. амоніяку, $^1/_4$ шклянки молока.

Яйце розтерти з цукром, амоніяк розпустити в молоці, змішати разом і замісити тісто. Спекти 7 — 8 пляцків (коржів). Переложити можна мармелядою або кремом.

КРЕМ: $^1/_2$ літра молока, 3 повних стол. ложки муки, заварити (тоб — то, муку розмішати зимним молоком і потім влити до гарячого молока). Довести до кипіння, а потім зняти з кухонки. До гарячого молока додати 15 дк. цукру. Коли прохолоне, втерти масло, можна до 150 дк, з вечора переложити пляцки і притиснути.

ГОСПОДАРСЬКИ ПОРАДИ

Хатня господарство ніколи не було того роду працею, для якої вистачає тільки швидкої ноги і сильної руки. Домашня праця так сильно зв'язана з умовими функціями плянування і ладу, збереження і старання, що совсім сміло можна твердити: домашня праця — це умова праця. Продуктивности домашьоні праці не можна ні підвищити через надання їй швидчого темпу, зменшення перерв чи додання годин праці. Тут може допомогти лиш здорове плянування, відповідне критичне провіряння себе і добра воля.

От вам маленький приклад: господиня хоче пекти тістечка. Іде до шафи, щоб взяти потрібні речі. В шафі є так зв. „торбинковий лад", значить, усі припаси в паперових чи полотняних торбинках. Починається шукання. Мука вже є, але де цукор? Порошок до печива лежав тут ще до сьогодні, а і родзинок з пару лишалося ще в торбинці. . Шукання забирає півгодини часу, всі торбинки виложені на стіл. Господиня нервується, поспішає, врешті минає вже й час, до якого пекар приймає печиво. Клопіт. Торбинки мандрують знова до шафи, здушені нервово з пересердя. Господиня зла як оса на всіх в кімнаті.

На це дуже легка рада. Порожні пушки з консервів з наклеєними написами про зміст у них дуже добре заступлять нам наші давні шухлядки у кухонних шафах. Заощаджуючи праці рук при шуканні, ми цим заощаджуємо також і нерви.

* * *

Мило, таке тепер дорогоцінне, занадто висохло. При краянні крищиться, шматочки відпадають, зле ними митися. Шиємо мішечок з легонького полотна або бандажу, величини туалетового мила, і всякі відпадки, шматочки мила всипаємо сюди. Вгорі зашиваємо великим стебном, яке легко можна спороти для поновного наповнювання, збоку пришиваємо вушко з тасьми, щоб вішати після вмивання, — і миємося. Спробуйте.

* * *

Теперішній так зв. твердий сир має дуже мало товщу, дуже швидко засихає. У маленьку паперову торбинку візьміть трошки цукру і завиніть разом з сиром у шматинку. Сир довший час тримається вогким і не зсихається. Хто має сир.?

* * *

Як почорніє алюмінієва ринка через варення якої страви, — зваріть у ній гаферфльоки — побіліє одразу.

* * *

Зимові реформи поцировані і дуже знищені у кроці, спороти в швах і дати шви до боків. Викроїти ноґавички на взір так зв. фігів і викінчити гачком у зубчики. Дістанете короткі реформи на літо, модель виставовий.

* * *

Старий пас бедровий з гуми — спороти і з споротої гумової стрічки виплести гачком на два пальці широку гуму для підв'язок. Ще довший час послужить, добре тримає панчохі — що найважніше — нічого не коштує,

Monthly supplement to CZAS / TIME

Додадок до газети ЧАС

Друкарня Д. Сажвіна, Авґсбурґ